
**Analýza dopadů ratifikace Úmluvy OSN
o právech osob se zdravotním postižením
a jejího Opčního protokolu
na právní předpisy v České republice**

I.

Úvod

Předmětem této analýzy je zhodnocení toho, zda Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením a její Opční protokol bude mít po její ratifikaci dopad na právní předpisy v České republice.

Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením a její Opční protokol byly přijaty Valným shromážděním OSN 13. prosince 2006. Dne 30. března 2007 byly tyto dokumenty otevřeny k podpisu ze strany států a regionálních organizací. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením a její Opční protokol vstoupily v platnost dne 3. května 2008, poté co byla Úmluva ratifikována 20 státy a Opční protokol ratifikován 10 státy.

II.

Posouzení Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením z hlediska její inkorporace do právního řádu České republiky

1.

V rámci analýzy Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením je nejprve nutné posoudit, zda-li ratifikace této dohody ze strany České republiky bude znamenat pouze nový mezinárodně právní závazek České republiky jako subjektu mezinárodně právních vztahů, či zda tato Úmluva bude také pramenem vnitrostátního práva České republiky.

Z ústavy České republiky, a to konkrétně z čl. 10, vyplývá, že vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu s tím, že stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.

Čl.10 ústavy ČR

Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.

Z článku 10 ústavy České republiky je tedy nutno dovodit, že součástí právního řádu jsou i určité mezinárodní smlouvy, které mají přednost před zákonem.

2.

K tomu, aby se mezinárodní smlouva stala součástí právního řádu České republiky, tedy aby takováto smlouva nebyla pouze mezinárodně právním závazkem České republiky, ale byla také pramenem vnitrostátního práva České republiky, je nezbytné splnění těchto podmínek:

1. mezinárodní smlouva musí být ratifikována;
2. Parlament musí vyslovit souhlas s ratifikací této mezinárodní smlouvy;
3. mezinárodní smlouva musí být v České republice vyhlášena;
4. mezinárodní smlouva musí být pro Českou republiku závazná;
5. Parlament neprovedl mezinárodní smlouvu či její ustanovení zákonem, tato podmínka je pouze subsidiární.

Pokud jde o podmínku pro inkorporaci mezinárodní smlouvy ad. 1, tedy ratifikaci mezinárodní smlouvy, z ustanovení čl. 63 odst. 1 písm. b) ústavy České republiky vyplývá, že prezident republiky sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy, přičemž sjednávání mezinárodních smluv může přenést na vládu nebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy.

Pokud jde o podmínku pro inkorporaci mezinárodní smlouvy ad. 2, tedy souhlas Parlamentu s ratifikací mezinárodní smlouvy, z ustanovení článku 49 ústavy České republiky mimo jiné vyplývá, že k ratifikaci mezinárodních smluv upravujících práva a povinnosti osob je třeba souhlasu obou komor Parlamentu.

Čl.49 ústavy České republiky

K ratifikaci mezinárodních smluv

- a) upravujících práva a povinnosti osob,
- b) spojeneckých, mírových a jiných politických,
- c) z nichž vzniká členství České republiky v mezinárodní organizaci,
- d) hospodářských, jež jsou všeobecné povahy,
- e) o dalších věcech, jejichž úprava je vyhrazena zákonu, je třeba souhlasu obou komor Parlamentu.

Při posuzování, zda-li je Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením mezinárodní smlouvou, k jejíž ratifikaci je zapotřebí souhlasu obou komor Parlamentu, je nutno vycházet z toho, že tato Úmluva obsahuje řadu ustanovení, která upravují konkrétní práva osob se zdravotním postižením (viz například ustanovení čl. 5 odst. 1 Úmluvy, čl. 10 Úmluvy), proto je nutno tuto Úmluvu podřadit pod ustanovení čl. 49 písm. a) ústavy České republiky a posuzovat ji jako mezinárodní smlouvu upravující práva a povinnosti osob.

Pokud jde o podmínku pro inkorporaci mezinárodní smlouvy ad. 3, tedy vyhlášení mezinárodní smlouvy, z ustanovení čl. 52 odst. 2 ústavy České republiky vyplývá, že způsob vyhlášení mezinárodní smlouvy stanoví zákon.

Čl.52 ústavy České republiky

(2) Způsob vyhlášení zákona a mezinárodní smlouvy stanoví zákon.

Právním předpisem upravujícím způsob vyhlášení mezinárodní smlouvy je zákon č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv. Podle ustanovení § 5 tohoto zákona se ve Sbírce mezinárodních smluv se vyhláší sdělením Ministerstva zahraničních věcí mimo jiné platné mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána. Mezinárodní

smlouvy se vyhláší uveřejněním jejich plného znění. Mezinárodní smlouvy se ve Sbírce mezinárodních smluv vyhláší vždy ve znění rozhodném podle mezinárodního práva pro jejich výklad a zároveň v překladu do českého jazyka, není-li znění mezinárodní smlouvy v českém jazyce rozhodné podle mezinárodního práva pro výklad mezinárodní smlouvy.

Pro úplnost je nutno dodat, že mezinárodní smlouva může být pramenem vnitrostátního práva pouze tehdy, pokud bude ve sbírce zveřejněn celý text smlouvy upravující práva a povinnosti osob

Pokud jde o podmínku pro inkorporaci mezinárodní smlouvy ad. 4, mezinárodní smlouva musí být pro Českou republiku závazná. Problematika závaznosti mezinárodní smlouvy Českou republikou jako subjektem mezinárodního práva je upravena Vídeňskou úmluvou o smluvním právu. Z této úmluvy zejména vyplývá jednoznačná zásada „pacta sunt servanda“, tedy povinnost dodržovat uzavřené smlouvy.

Z čl. 45 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením vyplývá, že tato Úmluva vstoupí v platnost třicátý den po datu uložení dvacáté ratifikační listiny nebo listiny o přistoupení s tím, že pro každý stát nebo organizaci regionální integrace, který/á úmluvu ratifikuje, formálně potvrdí nebo k ní přistoupí po uložení dvacáté ratifikační listiny nebo listiny o přistoupení, vstoupí úmluva v platnost třicátý den po uložení jeho/její ratifikační listiny nebo listiny o přistoupení.

Pokud jde o podmínku pro inkorporaci mezinárodní smlouvy ad. 5, tedy že Parlament neprovedl mezinárodní smlouvu či její ustanovení zákonem, tato podmínka byla vyjádřena v důvodové zprávě k tzv. euronovele ústavy České republiky. V přesném slova smyslu se pak nejedná o podmínku inkorporace mezinárodní smlouvy, nýbrž o pravidlo, které může pomoci při přímé vnitrostátní aplikaci mezinárodní smlouvy. Parlament totiž může při přijetí mezinárodní smlouvy usoudit, že postačí úprava mezinárodní smlouvy s tím, že tato smlouva bude přímo aplikovatelná, nebo může dojít k závěru, že bude v daném případě výhodnější úpravu mezinárodní smlouvy provést zákonem. V případě, že Parlament přijme zákon k provedení mezinárodní smlouvy, a nebude rozporu mezi touto mezinárodní smlouvou a zákonem, nebude zapotřebí řešit konkrétní případy pouze dle mezinárodní smlouvy.

3.

V souvislosti s vnitrostátním účinkem mezinárodní smlouvy je nutno zmínit, že dle čl. 87 odst. 2 ústavy České republiky Ústavní soud rozhoduje mimo jiné o souladu mezinárodní smlouvy podle čl. 49 s ústavním pořádkem, a to před její ratifikací, přičemž do rozhodnutí Ústavního soudu nemůže být smlouva ratifikována.

Čl.87 ústavy České republiky

(2) Ústavní soud dále rozhoduje o souladu mezinárodní smlouvy podle čl. 10a a čl. 49 s ústavním pořádkem, a to před její ratifikací. Do rozhodnutí Ústavního soudu nemůže být smlouva ratifikována.

4.

S ohledem na výše uvedené je možné shrnout, že Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením se stane součástí vnitrostátního právního řádu České republiky poté, co bude schválena Parlamentem, ratifikována, stane se závaznou pro Českou republiku a bude v České republice vyhlášena.

III.

Aplikace a výklad ustanovení Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením v České republice

1.

Ustanovení čl. 10 ústavy České republiky, které řeší inkorporaci mezinárodních smluv, řeší také případné konflikty mezi mezinárodní smlouvou a zákonem. Podle tohoto ustanovení ústavy České republiky se mezinárodní smlouva (která byla inkorporována) použije v případě, stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákona. Ústava v tomto ustanovení tedy jednoznačně stanoví aplikační přednost mezinárodní smlouvy před zákonem. Mezinárodní smlouva se použije i v případě, kdy právní vztah není zákonem upraven vůbec.

Pravidlo chování obsažené v mezinárodní smlouvě, která byla inkorporována, dopadá samozřejmě i na všechny orgány aplikující právní předpisy, zejména pak na soudy. Soudce aplikující právní předpisy je pak dle čl. 95 ústavy České republiky vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řád. Soudce je dle tohoto ustanovení ústavy České republiky oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo s takovou mezinárodní smlouvou.

Čl.95 ústavy České republiky

(1) Soudce je při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu; je oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo s takovou mezinárodní smlouvou.

Uvedená ústavní úprava znamená značnou odpovědnost soudců obecných soudů, neboť právě tito soudci jsou povinni v každém konkrétním případě posoudit případný nesoulad zákona s mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu České republiky. Pokud soudce dojde k závěru, že zákon je v rozporu s takovouto mezinárodní smlouvou, je soudce povinen aplikovat pravidla obsažená v mezinárodní smlouvě s tím, že ustanovení zákona nebudou použita. Soudce nemá v současné době možnost, jak dosáhnout zrušení ustanovení zákona, které je v rozporu s mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu České republiky, ani možnost předložit věc k posouzení např. Ústavnímu soudu.

Jelikož má inkorporovaná mezinárodní smlouva aplikační přednost před zákonem, je nutno dovést i to, že takováto smlouva má přednost i před podzákonými právními předpisy.

2.

Pokud pak jde o výklad jednotlivých ustanovení mezinárodní smlouvy, mělo by se vycházet z pravidel stanovených Vídeňskou úmluvou o smluvním právu (vyhlášeno jako vyhláška ministra zahraničních věcí č. 15/1998 Sb.).

Z čl. 31 Vídeňské úmluvy pak vyplývá, že mezinárodní smlouva musí být vykládána:

1. dobré víře,
2. v souladu s obvyklým významem, který je dáván výrazům ve smlouvě v jejich celkové souvislosti,
3. s přihlédnutím k předmětu a účelu smlouvy.

Ustanovení mezinárodní smlouvy je dále nutné vykládat i s ohledem na rozhodnutí mezinárodních soudů, zejména pak Evropského soudu pro lidská práva.

3.

Při užití mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu České republiky, je nutné zkoumat i jednotlivá ustanovení takovéto smlouvy z toho hlediska, zda-li toto ustanovení dostatečně určitě vymezuje práva a povinnosti subjektů práva, tedy zda-li je ustanovení tzv. self-executing, samovykonatelné. Ustanovení, které není self – executing, a které nedostatečně vymezuje práva a povinnosti subjektů práva, nemůže zakládat práva a povinnosti subjektů práva, nýbrž vyžaduje ke své realizaci přijetí vnitrostátního právního předpisu.

U každé mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu České republiky, tedy v případě splnění všech ústavou České republiky stanovených podmínek i u Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, je proto nutno rozlišit, která ustanovení této smlouvy přímo zakládají práva a povinnosti subjektům práva a která ustanovení tuto vlastnost nemají a k jejich provedení je zapotřebí vnitrostátního předpisu.

I u ustanovení mezinárodní smlouvy, které není samovykonatelné, je však jistý vliv na práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv, a to v tom smyslu, že ustanovení mezinárodní smlouvy, které není samovykonatelné, může posloužit k interpretaci vnitrostátních právních předpisů.

Je nutno zdůraznit, že pro posuzování samovykonatelnosti ustanovení inkorporovaných mezinárodních smluv nejsou v České republice stanovena judikaturou soudů žádná přesná kritéria. Proto je nutno připustit, že jednoznačné určení samovykonatelnosti či nesamovykonatelnosti jednotlivých ustanovení inkorporovaných mezinárodních smluv mohou dát až soudy.

IV.

Posouzení jednotlivých ustanovení Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením a Opčního protokolu k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením z hlediska dopadu na právní vztahy v České republice

Vzhledem k tomu, že se Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením, za předpokladu splnění ústavou České republiky daných podmínek, stane součástí právního řádu České republiky, je důvodný předpoklad, že alespoň některá ustanovení této smlouvy budou samovykonatelná a budou mít aplikační přednost před zákony České republiky.

Níže je proto uvedeno posouzení povahy jednotlivých ustanovení Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením z hlediska jejich samovykonatelnosti pro případ, že se Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením stane součástí právního řádu České republiky.

Ustanovení čl. 1 Úmluvy není samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 1

Účel

Účelem této úmluvy je podporovat, chránit a zajišťovat plné a rovné užívání všech lidských práv a základních svobod všemi osobami se zdravotním postižením a podporovat úctu k jejich přirozené důstojnosti.

Osoby se zdravotním postižením zahrnují osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními.

Ustanovení čl. 2 Úmluvy sice neurčuje práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práva, nicméně obsahuje definice používaných právních termínů, které jsou ve smlouvě dále užívány i v ustanoveních, které jsou samovykonatelné.

Článek 2

Definice

Pro účely této úmluvy:

„komunikace“ zahrnuje řeč, zobrazení textu, Braillovo písmo, dotekovou komunikaci, zvětšené písmo, přístupná multimedialní zařízení, jakož i psaný jazyk, zvukové systémy, jednoduchou formu řeči, digitalizovaný hlas a augmentativní a alternativní způsoby, prostředky a formáty komunikace, včetně dostupných informačních a komunikačních technologií;

„jazyk“ zahrnuje mluvený a znakový jazyk a další formy nonverbální komunikace;

„diskriminace na základě zdravotního postižení“ znamená jakékoli činění rozdílu, vyloučení nebo omezení provedené na základě zdravotního postižení, jehož cílem nebo důsledkem je narušit nebo zrušit uznání, užívání nebo uplatnění, na rovnoprávném základě s ostatními, všech lidských práv a základních svobod v politické, hospodářské, sociální, kulturní, občanské nebo jiné oblasti. Zahrnuje všechny formy diskriminace, včetně odepření přiměřené úpravy;

„přiměřená úprava“ znamená nezbytné a odpovídající změny a úpravy, které nepředstavují nepřiměřené nebo nadměrné zatížení, a které jsou prováděny, pokud to konkrétní případ vyžaduje, s cílem zaručit osobám se zdravotním postižením uplatnění nebo užívání všech lidských práv a základních svobod na rovnoprávném základě s ostatními;

„univerzální design“ znamená navrhování výrobků, vybavení, programů a služeb tak, aby je mohly v co největší míře využívat všechny osoby bez nutnosti úprav nebo specializovaného designu. „Univerzální design“ nevyklučuje podpůrné pomůcky pro určité skupiny osob se zdravotním postižením, pokud jsou zapotřebí.

Ustanovení čl. 3 Úmluvy sice neurčuje práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv, nicméně obsahuje vymezení zásad, na kterých je smlouva založena a které jsou významné k výkladu jednotlivých ustanovení smlouvy.

Článek 3

Obecné zásady

Úmluva je založena na následujících zásadách:

- a) *respektování přirozené důstojnosti, osobní nezávislosti, zahrnující také svobodu volby, a samostatnosti osob;*
- b) *nediskriminace;*
- c) *plné a účinné zapojení a začlenění do společnosti;*
- d) *respektování odlišnosti a přijímání osob se zdravotním postižením jako součásti lidské různorodosti a přirozenosti;*
- e) *rovnost příležitostí;*
- f) *přístupnost;*
- g) *rovnoprávnost mužů a žen;*
- h) *respektování rozvíjejících se schopností dětí se zdravotním postižením a jejich práva na zachování identity.*

Ustanovení čl. 4 odst. 1,2,3 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazek České republiky.

Ustanovení čl. 4 odst. 4, 5 Úmluvy jsou samovykonatelná, nicméně neměly by mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Ustanovení čl. 4 Úmluvy zajišťuje, aby Úmluva nezhorsila již vnitrostátními právními předpisy zajištěnou ochranu práv osob se zdravotním postižením. Ustanovení čl. 5 Úmluvy se týká federálních států.

Článek 4

Obecné závazky

1. *Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, se zavazují zajistit a podporovat plnou realizaci všech lidských práv a základních svobod všem osobám se zdravotním postižením bez jakékoli diskriminace na základě zdravotního postižení. Za tímto účelem se státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zavazují:*

- a) *přijmout veškerá odpovídající legislativní, administrativní a jiná opatření pro provádění práv uznaných v této úmluvě;*
- b) *přijmout veškerá odpovídající opatření, včetně opatření legislativních, s cílem změnit nebo zrušit existující zákony, předpisy, zvyklosti a praktiky, které jsou zdrojem diskriminace vůči osobám se zdravotním postižením;*
- c) *zohlednit ochranu a podporu lidských práv osob se zdravotním postižením ve všech politikách a programech;*
- d) *zdržet se jakéhokoli jednání nebo postupu, jež je v rozporu s touto úmluvou a zajistit, aby veřejné orgány a instituce jednaly v souladu s touto úmluvou;*
- e) *přijmout veškerá odpovídající opatření k odstranění diskriminace na základě zdravotního postižení ze strany jakékoli osoby, organizace nebo soukromé firmy;*
- f) *provádět nebo podporovat výzkum a vývoj univerzálně navrhovaných výrobků, služeb, vybavení a zařízení podle definice v článku 2 této úmluvy tak, aby vyžadovaly minimální přizpůsobení a náklady při uspo-*

- kojování specifických potřeb osob se zdravotním postižením, podporovat jejich dostupnost a využití a podporovat zařazení univerzálního designu do vytvářených norem a směrnic;*
- g) provádět nebo podporovat výzkum a vývoj a podporovat dostupnost a využití nových technologií, včetně informačních a komunikačních technologií, kompenzačních pomůcek, zařízení a podpůrných technologií vhodných pro osoby se zdravotním postižením a upřednostňovat technologie za dostupnou cenu;*
- h) poskytovat osobám se zdravotním postižením přístupné informace o kompenzačních pomůckách, zařízeních a podpůrných technologiích, včetně nových technologií, jakož i o jiných formách pomoci, podpůrných službách a zařízeních;*
- i) podporovat školení odborníků a zaměstnanců, kteří pracují s osobami se zdravotním postižením, o právech uznaných v této úmluvě, s cílem zlepšit poskytování pomoci a služeb zaručených těmito právy.*

2. Pokud jde o hospodářská, sociální a kulturní práva, státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují uskutečnit taková opatření v maximálním rozsahu svých prostředků a v případě potřeby i v rámci mezinárodní spolupráce, s cílem dosáhnout postupně plné realizace těchto práv, aniž jsou dotčeny závazky stanovené touto úmluvou, které jsou na základě mezinárodního práva bezprostředně aplikovatelné.

3. Při vytváření a provádění legislativy a politik za účelem provádění této úmluvy, stejně jako při rozhodování o dalších otázkách týkajících se osob se zdravotním postižením, budou státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, konzultovat tuto problematiku s osobami se zdravotním postižením, i s dětmi se zdravotním postižením, a budou s nimi aktivně spolupracovat prostřednictvím organizací je zastupujících.

4. Nic v této úmluvě nebude mít dopad na ustanovení, která ve větší míře napomáhají realizaci práv osob se zdravotním postižením a která mohou být obsažena v právním řádu státu, který je smluvní stranou této úmluvy, nebo v mezinárodním právu, jež je pro takový stát závazné. V žádném státě, který je smluvní stranou této úmluvy, nelze omezovat nebo porušovat kterékoli ze základních lidských práv a svobod uznaných nebo existujících v tomto státě na základě zákona, úmluv, předpisů nebo zvyklosti pod záminkou, že tato úmluva uvedená práva nebo svobody neuznává, nebo je uznává v menším rozsahu.

5. Ustanovení této úmluvy se vztahují na všechny části federálních států bez jakýchkoli omezení nebo výjimek.

Ustanovení čl. 5 odst. 1,2,4 Úmluvy jsou samovykonatelná, nicméně neměla by mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Rovnost před zákonem a ochrana před diskriminací jsou již zaručeny v čl. 1 a 3 Listiny základních práv a svobod. Pro úplnost je však nutno uvést, že zdravotní postižení není v ustanovení čl. 3 Listiny základních práv a svobod jako diskriminační důvod výslovně uvedeno. To však nemění nic na tom, že diskriminace je zakázána.

Ustanovení čl. 5 odst. 3 Úmluvy není samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 5

Rovnost a nediskriminace

1. *Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají, že všechny osoby jsou před zákonem a ze zákona rovnoprávné a mají právo na rovnost před zákonem a stejná práva vyplývající ze zákona bez jakékoli diskriminace.*

2. *Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zakazují veškerou diskriminaci na základě zdravotního postižení a zaručují osobám se zdravotním postižením rovnoprávnou a účinnou právní ochranu před diskriminací z jakýchkoli důvodů.*

3. *S cílem podpořit rovnoprávnost a odstranit diskriminaci, státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou veškerá příslušná opatření pro zajištění poskytování přiměřené úpravy.*

4. *Specifická opatření, která jsou nezbytná k urychlení nebo dosažení faktické rovnoprávnosti osob se zdravotním postižením, se nepovažují podle této úmluvy za diskriminaci.*

Ustanovení čl. 6 odst. 1,2 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 6

Ženy se zdravotním postižením

1. *Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají, že ženy a dívky se zdravotním postižením jsou vystaveny mnohonásobným formám diskriminace, a přijmou vhodná opatření, aby jim zajistily plné a rovné užívání všech lidských práv a základních svobod.*

2. *Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou veškerá příslušná opatření k zajištění plného rozvoje, pokroku a posilování postavení žen, aby jim zaručily uplatnění a užívání lidských práv a základních svobod stanovených touto úmluvou.*

Ustanovení čl. 7 odst. 1 Úmluvy není samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Ustanovení čl. 7 odst. 2,3 Úmluvy nejsou zcela jednoznačná, nicméně je pravděpodobné, že tato ustanovení jsou samovykonatelná. Tato ustanovení by nicméně neměla mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je již zaručena v čl. 7 Listiny základních práv a svobod, ochrana lidské důstojnosti je již zaručena v čl. 10 Listiny základních práv a svobod. Svoboda projevu je již zaručena v čl. 17 Listiny základních práv a svobod.

Článek 7

Děti se zdravotním postižením

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou veškerá nezbytná opatření, aby dětem se zdravotním postižením zaručily plné užívání všech lidských práv a základních svobod na rovnoprávném základě s ostatními dětmi.

2. Při jakékoliv činnosti týkající se dětí se zdravotním postižením musí být předním hlediskem nejlepší zájem dítěte.

3. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zabezpečují dětem se zdravotním postižením, na rovnoprávném základě s ostatními dětmi, právo svobodně vyjadřovat své vlastní názory ve všech záležitostech, které se jich dotýkají, přičemž se jejich názorům musí věnovat náležitá pozornost odpovídající jejich věku a zralosti, a při realizaci tohoto práva jim poskytují pomoc přiměřenou jejich zdravotnímu postižení a věku.

Ustanovení čl. 8 odst. 1,2 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 8

Zvyšování povědomí

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, se zavazují přijmout okamžitá, účinná a odpovídající opatření s cílem:

- a) zvyšovat povědomí v celé společnosti, i na úrovni rodiny, o situaci osob se zdravotním postižením, a podporovat respektování práv a důstojnosti osob se zdravotním postižením;
- b) bojovat proti stereotypům, předsudkům a škodlivým praktikám ve vztahu k osobám se zdravotním postižením, včetně těch, které se týkají pohlaví nebo věku, ve všech oblastech života;
- c) podporovat povědomí o schopnostech a přínosu osob se zdravotním postižením.

2. Opatření přijímaná za tímto účelem zahrnují:

- a) Iniciování a vedení účinných veřejných osvětových kampaní s cílem:
  - i) vychovávat k vnímavosti k právům osob se zdravotním postižením;
  - ii) podporovat pozitivní vnímání osob se zdravotním postižením a lepší společenské povědomí v tomto směru;
  - iii) podporovat uznání dovedností, zásluh a schopností osob se zdravotním postižením a jejich přínosu na pracovišti i na trhu práce;
- b) výchovu k respektování práv osob se zdravotním postižením na všech úrovních vzdělávací soustavy, zejména výchovu všech dětí, od jejich útlého věku;
- c) podporu všech sdělovacích prostředků při zobrazování osob se zdravotním postižením způsobem, který je v souladu s účelem této úmluvy;
- d) podporu osvětových programů týkajících se osob se zdravotním postižením a jejich práv.

Ustanovení čl. 9 odst. 1, 2 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 9

Přístupnost

1. S cílem umožnit osobám se zdravotním postižením žít nezávisle a plně se zapojit do všech oblastí života společnosti, přijmou státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, příslušná opatření k zajištění přístupu osob se zdravotním postižením, na rovnoprávném základě s ostatními, k hmotným životním podmínkám, dopravě, informacím a komunikaci, včetně informačních a komunikačních technologií a systémů, a k dalším zařízením a službám dostupným nebo poskytovaným veřejnosti, a to v městských i venkovských oblastech. Tato opatření, která budou zahrnovat identifikaci a odstraňování překážek a bariér bránících přístupnosti, se budou týkat, mimo jiné:

a) budov, dopravní sítě, dopravy a dalších vnitřních i venkovních zařízení, včetně škol, obytných budov, zdravotnických zařízení a pracovišť;

b) informačních, komunikačních a dalších služeb, včetně elektronických služeb a záchranných služeb.

2. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou také příslušná opatření, jejichž cílem bude:

a) vypracovat a vyhlásit minimální vnitrostátní standardy a normy pro zajištění přístupnosti zařízení a služeb dostupných nebo poskytovaných veřejnosti a kontrolovat jejich provádění;

b) zajistit, aby soukromé subjekty, které provozují zařízení a služby dostupné nebo poskytované veřejnosti, braly v úvahu všechna hlediska přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením;

c) zajistit pro zainteresované osoby školení o problémech v přístupnosti, kterým čelí osoby se zdravotním postižením;

d) vybavit budovy a další veřejně přístupná zařízení značením v Braillově písmu a ve snadno čitelných a srozumitelných formách;

e) zajistit různé formy asistence a prostředníky, včetně průvodců, předčitatelů a profesionálních tlumočniců znakové řeči, k usnadnění přístupu do budov a dalších veřejně přístupných zařízení;

f) podporovat další vhodné formy asistence a podpory pro osoby se zdravotním postižením s cílem zajištění jejich přístupu k informacím;

g) podporovat přístup osob se zdravotním postižením k novým informačním a komunikačním technologiím a systémům, včetně internetu;

h) podporovat plánování, vývoj, výrobu a distribuci informačních a komunikačních technologií a systémů již v rané fázi způsobem, který zajistí jejich přístupnost za vynaložení minimálních nákladů.

Ustanovení čl. 10 Úmluvy je v části potvrzující právo každé lidské bytosti na život samovykonatelné, nicméně nemělo by mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv, neboť právo každého člověka na život je již zajištěno v čl. 6 Listiny základních práv a svobod.

Ve své zbylé části není ustanovení čl. 10 Úmluvy samovykonatelné, neboť v této části ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato část ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 10

Právo na život

Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, znovu potvrzují, že každá lidská bytost má přirozené právo na život, a přijmou veškerá nezbytná opatření k zajištění účinného užívání tohoto práva osobami se zdravotním postižením na rovnoprávném základě s ostatními.

Ustanovení čl. 11 Úmluvy není samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 11

Rizikové situace a humanitární krize

Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou, v souladu se svými závazky podle mezinárodního práva, včetně mezinárodního humanitárního práva a mezinárodního práva v oblasti lidských práv, veškerá nezbytná opatření k zajištění ochrany a bezpečnosti osob se zdravotním postižením v rizikových situacích, včetně ozbrojených konfliktů, humanitárních krizí a přírodních katastrof.

Ustanovení čl. 12 odst. 1,2 Úmluvy jsou samovykonatelná, nicméně neměla by mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Právní subjektivita osob se zdravotním postižením a přiznání právní subjektivity těmto osobám je zaručeno již v čl. 1 a 3 Listiny základních práv a svobod.

Ustanovení čl. 12 odst. 3,4,5 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 12

Rovnost před zákonem

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, znovu potvrzují, že osoby se zdravotním postižením mají kdekoli právo na uznání jejich osoby jako subjektu práva.

2. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají, že osoby se zdravotním postižením mají, na rovnoprávném základě s ostatními, právní způsobilost ve všech oblastech života.

3. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou odpovídající opatření, aby umožnily osobám se zdravotním postižením přístup k asistenci, kterou mohou pro uplatnění této právní způsobilosti potřebovat.

4. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí, aby všechna opatření, která se týkají uplatnění právní způsobilosti, poskytovala, v souladu s mezinárodním právem v oblasti lidských práv, odpovídající a účinné záruky zamezující zneužití. Tyto záruky musí zajistit, aby opatření týkající se uplatnění právní

způsobilosti respektovala práva, vůli a preference dané osoby, zabráňovala konfliktu zájmů a nevytvářela prostor pro nežádoucí ovlivňování, byla přiměřená a odpovídala situaci dané osoby, byla uplatňována po nejkratší možnou dobu a podléhala pravidelnému přezkumu odpovědným, nezávislým a nestranným orgánem nebo soudem. Tyto záruky musí být rovněž přiměřené stupni, jakým uvedená opatření ovlivňují práva a zájmy dané osoby.

5. S výhradou ustanovení tohoto článku, státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou veškerá odpovídající a účinná opatření, aby osobám se zdravotním postižením zajistily rovné právo vlastnit nebo dědit majetek, spravovat své finanční záležitosti a mít rovný přístup k bankovním půjčkám, hypotékám a dalším formám finančních úvěrů, a zajistí, aby osoby se zdravotním postižením nebyly svévolně zbavovány svého majetku.

Ustanovení čl. 13 odst. 1,2 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 13

Přístup ke spravedlnosti

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí osobám se zdravotním postižením účinný přístup ke spravedlnosti na rovnoprávném základě s ostatními, mimo jiné i prostřednictvím procedurálních a věku odpovídajících úprav, s cílem usnadnit jim účinné plnění jejich role jako přímých nebo nepřímých účastníků a svědků při všech soudních řízeních, a to i ve fázi vyšetřování a předběžného řízení.

2. S cílem napomoci zajištění účinného přístupu osob se zdravotním postižením ke spravedlnosti, budou státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, podporovat odpovídající proškolení osob, které pracují v oblasti justiční správy, včetně pracovníků policie a vězeňské služby.

Ustanovení čl. 14 odst. 1,2 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 14

Svoboda a osobní bezpečnost

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí, aby osoby se zdravotním postižením, na rovnoprávném základě s ostatními:

a) užívaly práva na svobodu a osobní bezpečnost;

b) nebyly zbavovány svobody nezákonným nebo svévolným způsobem, aby každé zbavení svobody bylo v souladu se zákonem a aby existence zdravotního postižení nebyla za žádných okolností důvodem ke zbavení svobody.

2. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí, aby osoby se zdravotním postižením, které byly jakýmkoli postupem zbaveny svobody, měly právo, na rovnoprávném základě s ostatními, na záruky uznávané mezinárodním právem v oblasti lidských práv a bylo s nimi zacházeno v souladu s cíli a zásadami této úmluvy, včetně poskytnutí přiměřené úpravy.

Ustanovení čl. 15 odst. 1 Úmluvy je samovykonatelné, nicméně nemělo by mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Ochrana před mučením, krutým, nelidským či ponižujícím zacházením nebo trestáním je již zaručena v čl. 7 Listiny základních práv a svobod.

Ustanovení čl. 15 odst. 2 Úmluvy není samovykonatelná, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 15

Ochrana proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání

1. Nikdo nemůže být podroben mučení nebo krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. A především, nikdo nesmí být podroben bez vlastního svobodného souhlasu lékařským nebo vědeckým pokusům.

2. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou veškerá účinná legislativní, administrativní, soudní nebo jiná opatření, aby na rovnoprávném základě s ostatními zabránily mučení, krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání osob se zdravotním postižením.

Ustanovení čl. 16 odst. 1,2,3,4,5 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 16

Ochrana před vykořisťováním, násilím a zneužíváním

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou veškerá příslušná legislativní, administrativní, sociální, vzdělávací a jiná opatření, aby chránily osoby se zdravotním postižením, doma i mimo domov, před všemi formami vykořisťování, násilí a zneužívání, a to i s ohledem na jejich genderový aspekt.

2. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou také veškerá odpovídající opatření, aby zabránily všem formám vykořisťování, násilí a zneužívání tím, že zajistí, mimo jiné, vhodné formy genderově senzitivní a věku odpovídající asistence a podpory pro osoby se zdravotním postižením, jejich rodiny a pečovatele, včetně poskytování informací a edukačních služeb o způsobech předcházení, rozpoznání a nahlášení případů vykořisťování, násilí a zneužívání. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí, aby podpůrné služby odpovídaly věku, pohlaví a typu zdravotního postižení.

3. S cílem zabránit výskytu všech forem vykořisťování, násilí a zneužívání, státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí, aby všechna zařízení a programy pro osoby se zdravotním postižením byly účinně monitorovány nezávislými orgány.

4. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou veškerá odpovídající opatření, zahrnující i poskytování podpůrných služeb, aby podpořily tělesné, kognitivní a duševní zotavení, rehabilitaci a opětovné

sociální začlenění osob se zdravotním postižením, které se staly oběťmi jakékoli formy vykořisťování, násilí nebo zneužívání. Toto zotavení a opětovné začlenění probíhá v prostředí, které podporuje zdraví, duševní pohodu, sebeúctu, důstojnost a nezávislost dané osoby a bere v úvahu i specifické potřeby ve vztahu k pohlaví a věku.

5. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou účinnou legislativu a politiku, zaměřenou mimo jiné i na problematiku žen a dětí a zajistí, aby případy vykořisťování, násilí a zneužívání osob se zdravotním postižením byly identifikovány, vyšetřovány a v případně potřeby i trestně stíhány.

Ustanovení čl. 17 Úmluvy je samovykonatelné, nicméně nemělo by mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Právo na zachování vlastní fyzické a duševní integrity na rovnoprávném základě s ostatními je již zaručeno zejména v čl. 1 a čl. 7 Listiny základních práv a svobod.

Článek 17

Ochrana osobní integrity

Každá osoba se zdravotním postižením má právo na zachování vlastní fyzické a duševní integrity na rovnoprávném základě s ostatními.

Ustanovení čl. 18 odst. 1,2 Úmluvy jsou samovykonatelná, nicméně neměla by mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Právo na svobodu pohybu, právo zvolit si místo pobytu a právo na státní příslušnost jsou již ve vnitrostátních předpisech zaručeny v čl. 1, čl. 3 a 14 Listiny základních práv a svobod.

Článek 18

Svoboda pohybu a státní příslušnost

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají právo osob se zdravotním postižením na svobodu pohybu, svobodu zvolit si místo pobytu a právo na státní příslušnost, na rovnoprávném základě s ostatními, a zajistí, aby osoby se zdravotním postižením:

- a) měly právo nabývat a měnit státní příslušnost a nebyly zbavovány své státní příslušnosti svévolně nebo na základě zdravotního postižení;
- b) nebyly na základě zdravotního postižení zbavovány své způsobilosti získat, vlastnit a využívat doklady prokazující jejich státní příslušnost nebo jiné doklady totožnosti, nebo využívat příslušných úředních postupů, jako je například imigrační řízení, které by jim mohly usnadnit uplatnění práva na svobodu pohybu;
- c) mohly opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní;
- d) nebyly zbavovány, svévolně nebo na základě zdravotního postižení, práva vstoupit do své vlastní země.

2. Děti se zdravotním postižením jsou registrovány ihned po narození a mají od narození právo na jméno, právo na státní příslušnost a, pokud je to možné, právo znát své rodiče a právo na jejich péči.

Ustanovení čl. 19 Úmluvy je v části uznávající rovné právo všech osob se zdravotním postižením žít v rámci společenství, s možnostmi volby na rovnoprávném základě s ostatními, samovykonatelné, nicméně nemělo by mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto právo je již zaručeno zejména v čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod.

Ve své zbylé části není ustanovení čl. 19 Úmluvy samovykonatelné, neboť v této části ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato část ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky

Článek 19

Nezávislý způsob života a zapojení do společnosti

Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají rovné právo všech osob se zdravotním postižením žít v rámci společenství, s možnostmi volby na rovnoprávném základě s ostatními, a přijmou účinná a odpovídající opatření, aby osobám se zdravotním postižením usnadnily plné užívání tohoto práva a jejich plné začlenění a zapojení do společnosti, mimo jiné tím, že zajistí, aby:

- a) osoby se zdravotním postižením měly možnost si zvolit, na rovnoprávném základě s ostatními, místo pobytu, kde a s kým budou žít a nebyly nuceny žít ve specifickém prostředí;*
- b) osoby se zdravotním postižením měly přístup ke službám poskytovaným v domácím prostředí, rezidenčním službám a dalším podpůrným komunitním službám, včetně osobní asistence, která je nezbytná pro nezávislý způsob života a začlenění do společnosti a zabraňuje izolaci nebo segregaci;*
- c) komunitní služby a zařízení určená široké veřejnosti byly přístupné, na rovnoprávném základě s ostatními, i osobám se zdravotním postižením a braly v úvahu jejich potřeby.*

Ustanovení čl. 20 Úmluvy není samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 20

Osobní mobilita

Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou účinná opatření k zajištění osobní mobility osob se zdravotním postižením s maximální možnou mírou nezávislosti, mimo jiné tím, že:

- a) umožní osobní mobilitu osob se zdravotním postižením takovou formou a v takovém čase, které si samy zvolí, a to za přijatelnou cenu;*
- b) umožní osobám se zdravotním postižením přístup ke kvalitním kompenzačním pomůckám, zařízením, podpůrným technologiím a k různým formám asistence a prostředníků, mimo jiné i tím, že je učiní finančně dostupnými;*
- c) zajistí osobám se zdravotním postižením a odbornému personálu, který s nimi pracuje, proškolení v otázkách týkajících se mobility;*
- d) motivují subjekty, které vyrábějí kompenzační pomůcky, zařízení a podpůrné technologie, aby přihlížely ke všem aspektům mobility osob se zdravotním postižením.*

Ustanovení čl. 21 Úmluvy není, s výjimkou níže uvedenou, samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazky České republiky. Výklad ustanovení čl. 21 písm. b) a e) Úmluvy není zcela jednoznačný. Z těchto ustanovení není zcela zřejmé, zda-li obsahují taková pravidla, která by jednoznačně určovala práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práva. Nicméně, pokud by tato ustanovení Úmluvy byla samovykonatelná, je nutno poukázat na to, že používání znakové řeči je již upraveno v zákoně č. 155/1998 Sb., o znakové řeči. Pokud pak jde o uznání používání Braillova písma, augmentativní a alternativní komunikace a všech ostatních přístupných prostředků, způsobů a formátů komunikace dle vlastní volby zdravotně postižených při úředních jednáních, je nutno zdůraznit, že toto ustanovení by mohlo garantovat práva osob se zdravotním postižením v míře dosud vnitrostátními předpisy nezaručené.

Článek 21

Svoboda projevu a přesvědčení a přístup k informacím

Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou veškerá příslušná opatření, aby osobám se zdravotním postižením zajistily možnost uplatnění jejich práva na svobodu projevu a přesvědčení, včetně svobody vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky na rovnoprávném základě s ostatními, a to prostřednictvím všech forem komunikace dle vlastní volby, v souladu s definicí v článku 2 této úmluvy. Za tímto účelem státy, které jsou smluvní stranou úmluvy:

- a) poskytují informace určené široké veřejnosti osobám se zdravotním postižením v přístupných formátech a technologiích vhodných pro různé typy zdravotního postižení, a to bez prodlení a dodatečných výdajů;*
- b) uznávají a umožňují osobám se zdravotním postižením používání znakových jazyků, Braillova písma, augmentativní a alternativní komunikace a všech ostatních přístupných prostředků, způsobů a formátů komunikace dle jejich vlastní volby při úředních jednáních;*
- c) požadují od soukromých subjektů, které poskytují služby široké veřejnosti, mimo jiné prostřednictvím internetu, aby poskytovaly informace a služby v přístupných a využitelných formátech pro osoby se zdravotním postižením;*
- d) podporují hromadné sdělovací prostředky, včetně poskytovatelů informací na internetu, aby zpřístupnily své služby osobám se zdravotním postižením;*
- e) uznávají a podporují užívání znakových jazyků.*

Ustanovení čl. 22 odst. 1, 2 Úmluvy jsou samovykonatelná, nicméně neměla by mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Práva zaručená v článku 22 Úmluvy jsou již zaručena v čl. 7, čl. 10, čl. 12, čl. 13 a čl. 32 Listiny základních práv a svobod.

Článek 22

Respektování soukromí

1. Žádná osoba se zdravotním postižením, bez ohledu na místo svého pobytu nebo prostředí, ve kterém žije, nesmí být vystavena svévolnému nebo nezákonnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence, či jiných typů komunikace, ani nezákonným útokům na svou

čest a pověst. Osoby se zdravotním postižením mají právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.

2. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zachovávají důvěrnost osobních informací a informací týkajících se zdravotní a rehabilitační péče o osoby se zdravotním postižením, na rovnoprávném základě s ostatními.

Ustanovení čl. 23 odst. 1,2,3,4,5 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 23

Respektování obydlí a rodiny

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou účinná a odpovídající opatření k odstranění diskriminace osob se zdravotním postižením ve všech záležitostech týkajících se manželství, rodiny, rodičovství a osobních vztahů na rovnoprávném základě s ostatními, s cílem zajistit:

- a) uznání práva všech osob se zdravotním postižením, které dosáhnou věku pro uzavření manželství, uzavřít sňatek a založit rodinu na základě svobodného a plného souhlasu budoucích manželů;*
- b) uznání práva osob se zdravotním postižením svobodně a zodpovědně rozhodnout o počtu svých dětí a jejich věkovém odstupu, stejně jako práva na přístup k věku odpovídajícím informacím, sexuální výchově a výchově k plánovanému rodičovství, a na poskytnutí nezbytných prostředků, které by jim umožnily uvedená práva realizovat;*
- c) zachování reprodukčních schopností osob se zdravotním postižením, včetně dětí, na rovnoprávném základě s ostatními.*

2. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zaručí práva a povinnosti osob se zdravotním postižením pokud jde o opatrovnictví, poručnictví, svěřenectví a adopci dětí nebo obdobné instituty, jestliže existují ve vnitrostátní legislativě; ve všech případech musí být předním hlediskem nejlepší zájem dítěte. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, poskytují osobám se zdravotním postižením při plnění jejich rodičovských povinností odpovídající podporu.

3. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí, aby děti se zdravotním postižením měly rovná práva na život v rodinném prostředí. S cílem realizovat tato práva a předcházet ukrytí, opouštění, zanedbávání a segregaci dětí se zdravotním postižením se státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zavazují poskytovat dětem se zdravotním postižením a jejich rodinám včasné a komplexní informace, služby a podporu.

4. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí, aby dítě nebylo odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, vyjma případů, kdy příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení rozhodnou, že takové oddělení je potřebné v nejlepším zájmu dítěte. Dítě nesmí být za žádných okolností odděleno od rodičů z důvodu jeho zdravotního postižení nebo zdravotního postižení jednoho či obou rodičů.

5. Pokud nejsou nejbližší příbuzní schopni pečovat o dítě se zdravotním postižením, státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, vyvinou veškeré úsilí k zajištění náhradní péče v rámci širší rodiny, a pokud to není možné, v rámci společenství v rodinném prostředí.

Ustanovení čl. 24 odst. 1 Úmluvy je v části uznávající právo osob se zdravotním postižením na vzdělání samovykonatelné, nicméně nemělo by mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto právo je již zaručeno v čl. 33 Listiny základních práv a svobod.

Ve své zbylé části ustanovení čl. 24 odst. 1 Úmluvy a ustanovení čl. 24 odst. 2,3,4,5 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 24

Vzdělávání

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají právo osob se zdravotním postižením na vzdělání. S cílem realizovat toto právo bez diskriminace a na základě rovných příležitostí, státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí začleňující vzdělávací systém na všech úrovních a celoživotní vzdělávání zaměřené na:

- a) plný rozvoj lidského potenciálu a smyslu pro vlastní důstojnost a uvědomění si vlastní hodnoty, stejně jako na posilování úcty k lidským právům, základním svobodám a lidské různorodosti;
- b) rozvoj osobnosti, nadání a kreativity osob se zdravotním postižením, jakož i jejich duševních a tělesných schopností, v co největší možné míře;
- c) účinné zapojení osob se zdravotním postižením do života ve svobodné společnosti.

2. Při uskutečňování tohoto práva státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí aby:

- a) osoby se zdravotním postižením nebyly z důvodu svého postižení vyloučeny ze všeobecné vzdělávací soustavy a aby děti se zdravotním postižením nebyly z důvodu svého postižení vyloučeny z bezplatného a povinného základního vzdělávání nebo středního vzdělávání;
- b) osoby se zdravotním postižením měly na rovnoprávném základě s ostatními přístup k inkluzivnímu, kvalitnímu a bezplatnému základnímu vzdělávání a střednímu vzdělávání v místě, kde žijí;
- c) byla jim poskytována přiměřená úprava podle individuálních potřeb;
- d) osobám se zdravotním postižením byla v rámci všeobecné vzdělávací soustavy poskytována nezbytná podpora umožňující jejich účinné vzdělávání;
- e) účinná opatření individualizované podpory byla realizována v prostředí, které v souladu s cílem plného začlenění maximalizuje vzdělávací pokroky a sociální rozvoj.

3. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, umožní osobám se zdravotním postižením získat praktické a sociální dovednosti, které by usnadnily jejich plné a rovné zapojení do systému vzdělávání a do života společnosti. Za tímto účelem přijmou státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, příslušná opatření a zejména:

- a) umožní studium Braillova písma, alternativního písma a augmentativních a alternativních způsobů, prostředků a formátů komunikace, rozvoj orientačních schopností a mobility, jakož i vzájemnou podporu ze strany osob v rovnocenné situaci a poradenství;
- b) umožní studium znakového jazyka a podporu jazykové identity společností neslyšících;
- c) zajistí, aby nevidomým, neslyšícím a hluchoslepým osobám, a zejména dětem, bylo poskytováno vzdělávání v jazycích a způsobech a prostředcích komunikace, které jsou pro dotyčnou osobu nejvhodnější, a v prostředích, která maximalizují vzdělávací pokroky a sociální rozvoj.

4. S cílem přispět k zajištění realizace tohoto práva, státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou příslušná opatření pro zaměstnávání učitelů, včetně učitelů se zdravotním postižením, kteří ovládají znakový jazyk a/nebo Braillovo písmo, a pro přípravu odborníků a pracovníků, kteří působí na všech úrovních vzdělávání. Tato příprava bude zahrnovat informace o problematice zdravotního postižení a využívání vhodných augmentačních a alternativačních způsobů, prostředků a formátů komunikace, vzdělávacích technik a materiálů přizpůsobených potřebám osob se zdravotním postižením.

5. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí, aby osoby se zdravotním postižením měly možnost přístupu k obecnému terciárnímu vzdělávání, odborné přípravě na výkon povolání, vzdělávání dospělých a celoživotnímu vzdělávání bez diskriminace a na rovnoprávném základě s ostatními. Za tímto účelem státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí, aby osobám se zdravotním postižením byla poskytována přiměřená úprava.

Ustanovení čl. 25 Úmluvy je v části uznávající právo osob se zdravotním postižením na dosažení nejvyšší možné úrovně zdraví bez diskriminace na základě zdravotního postižení samovykonatelné, nicméně nemělo by mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto právo je již zaručeno v čl. 1 a čl. 31 Listiny základních práv a svobod.

Ve své zbylé části ustanovení čl. 25 Úmluvy není, s výjimkou níže uvedenou, samovykonatelné, neboť v této části ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Výklad ustanovení čl. 25 písm. e) a f) Úmluvy není zcela jednoznačný. Z těchto ustanovení není zcela zřejmé, zda-li obsahují taková pravidla, která by jednoznačně určovala práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práva. Nicméně, pokud by tato ustanovení Úmluvy byla samovykonatelná, je možné vycházet z toho, že zákaz diskriminace osob se zdravotním postižením v přístupu ke zdravotnímu pojištění a zamezení diskriminačnímu odepření poskytnutí zdravotní péče nebo služeb nebo potravy a tekutin na základě zdravotního postižení je již zajištěno ve vnitrostátních právních předpisech, zejména pak v ustanovení Listiny základních práv a svobod. Pokud pak jde o zákaz diskriminace osob se zdravotním postižením v přístupu k životnímu pojištění, kloní se zpracovatel této analýzy k závěru, že ani toto ustanovení by nemělo mít dopad na vnitrostátní právní předpisy.

Článek 25

Zdraví

Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají, že osoby se zdravotním postižením mají právo na dosažení nejvyšší možné úrovně zdraví bez diskriminace na základě zdravotního postižení. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou veškerá příslušná opatření, aby osobám se zdravotním postižením zajistily přístup ke zdravotním službám, i léčebné rehabilitaci, které jsou genderově senzitivní. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, předevoším:

- a) poskytují osobám se zdravotním postižením stejnou nabídku, kvalitu a standard bezplatné nebo dostupné zdravotní péče a programů, které jsou poskytovány ostatním, včetně péče v oblasti sexuální a reprodukční medicíny a obecných programů v oblasti veřejného zdraví;
- b) poskytují zdravotní služby, které osoby se zdravotním postižením, i děti a starší osoby, potřebují specificky z důvodu svého zdravotního postižení, a to včetně včasné detekce a intervence, pokud je vhodná, a dále služby určené k minimalizaci nebo prevenci dalšího zdravotního postižení;
- c) poskytují zdravotní služby pokud možno co nejbližší místu bydliště dané osoby, a to včetně venkovských oblastí;
- d) vyžadují, aby pracovníci ve zdravotnictví poskytovali osobám se zdravotním postižením péči stejné kvality jako ostatním a na základě svobodného a informovaného souhlasu; za tímto účelem státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, mimo jiné, zvyšují povědomí o lidských právech, důstojnosti, nezávislosti a potřebách osob se zdravotním postižením prostřednictvím vzdělávacích aktivit a zveřejňováním etických norem pro státní i soukromou zdravotní péči;
- e) zakazují diskriminaci osob se zdravotním postižením v přístupu ke zdravotnímu pojištění a životnímu pojištění, pokud toto pojištění umožňuje vnitrostátní legislativa; uvedená pojištění budou poskytována regulérním a přiměřeným způsobem;
- f) zamezují diskriminacímu odeprání poskytnutí zdravotní péče nebo služeb nebo potravy a tekutin na základě zdravotního postižení.

Ustanovení čl. 26 odst. 1,2,3 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 26

Habilitace a rehabilitace

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou účinná a vhodná opatření, mimo jiné prostřednictvím vzájemné podpory osob v rovnocenné situaci, aby umožnily osobám se zdravotním postižením dosáhnout a udržet si co nejvyšší úroveň samostatnosti, uplatnit v plné míře tělesné, duševní, sociální a profesní schopnosti a dosáhnout plného začlenění a zapojení do všech aspektů života společnosti. Za tímto účelem státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, organizují, posilují a rozšiřují komplexní habilitační a rehabilitační služby a programy, především v oblasti zdravotní péče, zaměstnanosti, vzdělávání a sociálních služeb, takovým způsobem, aby tyto služby a programy:

- a) začínaly pokud možno co nejdříve a byly založeny na multidisciplinárním posouzení individuálních potřeb a předností;
- b) podporovaly zapojení a začlenění do společnosti a všech oblastí jejího života, byly dobrovolné a dostupné pro osoby se zdravotním postižením co nejbližší místu jejich bydliště, a to včetně venkovských oblastí.

2. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, podporují rozvoj vstupního a soustavného vzdělávání odborníků a pracovníků habilitačních a rehabilitačních služeb.

3. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, podporují dostupnost, znalost a využívání kompenzačních pomůcek a technologií určených pro osoby se zdravotním postižením, které usnadňují habilitaci a rehabilitaci.

Ustanovení čl. 27 Úmluvy je v části uznávají právo osob se zdravotním postižením na práci na rovnoprávném základě s ostatními, včetně demonstrativního výčtu jednotlivých oprávnění vyplývajících z tohoto práva, samovykonatelné, nicméně nemělo by mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Právo na rovnost je zaručeno již v čl. 1 a 3 Listiny základních práv a svobod. Právo osob zdravotně postižených na zvýšenou ochranu zdraví při práci, na zvláštní pracovní podmínky, zvláštní ochranu v pracovních vztazích a na pomoc při přípravě povolání je zaručeno jež v čl. 29 Listiny základních práv a svobod s tím, že těchto práv se lze domáhat pouze v mezích zákonů, které toto ustanovení Listiny základních práv a svobod provádějí.

V souvislosti s čl. 27 odst. 1 Úmluvy je nutno ještě upozornit na skutečnost, že Evropské společenství uzavírá Úmluvu s výhradou týkající se právě čl. 27 odst. 1 Úmluvy, aniž je dotčeno právo udělené členským státům právem Společenství za předpokladu, že uvedené právo je vykonáváno v souladu s právem Společenství tak, že ozbrojené síly jsou vyloučeny z oblasti působnosti uplatňování zásady nediskriminace na základě zdravotního postižení.

Ve své zbylé části ustanovení čl. 27 odst. 1 Úmluvy a ustanovení čl. 27 odst. 2 Úmluvy nejsou samovykonatelné, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 27

Práce a zaměstnávání

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají právo osob se zdravotním postižením na práci na rovnoprávném základě s ostatními; patří sem zejména právo na možnost žít se prací svobodně zvolenou nebo přijatou na trhu práce a v pracovním prostředí, které je otevřené, inkluzivní a přístupné osobám se zdravotním postižením. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zabezpečují a podporují realizaci práva na práci, mimo jiné i pro osoby, u kterých dojde ke vzniku zdravotního postižení v průběhu zaměstnání, přijímáním příslušných opatření, včetně opatření legislativních, s cílem zejména:

- a) zakázat diskriminaci na základě zdravotního postižení ve všech otázkách týkajících se kterékoli formy zaměstnávání, včetně podmínek naboru, přijímání a zaměstnávání pracovníků, setroání v zaměstnání, profesního postupu a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci;
- b) chránit, na rovnoprávném základě s ostatními, práva osob se zdravotním postižením na spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky, včetně rovných příležitostí a rovného odměňování za práci rovnocenné hodnoty, na bezpečnost a ochranu zdraví při práci, včetně ochrany před obtěžováním, a na nápravu křivod;
- c) zajistit osobám se zdravotním postižením možnost uplatňovat svá pracovní a odborová práva na rovnoprávném základě s ostatními;
- d) umožnit osobám se zdravotním postižením účinný přístup k programům obecného odborného a profesního poradenství, ke službám zprostředkování práce a odborné přípravě na výkon povolání i dalšímu vzdělávání;
- e) podporovat pracovní příležitosti a profesní postup osob se zdravotním postižením na trhu práce, jakož i asistenci při hledání, získávání a udržení si zaměstnání a při návratu do práce;
- f) podporovat příležitosti k samostatné výdělečné činnosti, soukromému podnikání, rozvojení činnosti družstev a zahájení vlastního podnikání;

- g) zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve veřejném sektoru;
  - h) podporovat zaměstnávání osob se zdravotním postižením v soukromém sektoru prostřednictvím vhodné politiky a opatření, která mohou zahrnovat programy pozitivní diskriminace, pobídky a další opatření;
  - i) zajistit, aby osobám se zdravotním postižením byla poskytována přiměřená úprava na pracovišti;
  - j) podporovat u osob se zdravotním postižením získávání pracovních zkušeností na otevřeném trhu práce;
  - k) podporovat pracovní a profesní rehabilitaci osob se zdravotním postižením, stejně jako programy zaměřené na udržení pracovního místa a návrat do zaměstnání.
2. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí, aby osoby se zdravotním postižením nebyly drženy v otroctví nebo nevolnictví a byly chráněny, na rovnoprávném základě s ostatními, před nucenou nebo povinnou prací.

Ustanovení čl. 28 odst. 1 Úmluvy v části uznávající právo osob se zdravotním postižením na přiměřenou životní úroveň pro ně a jejich rodiny, zahrnující v to dostatečnou výživu, ošacení a bydlení, a na neustálé zlepšování životních podmínek, a **ustanovení čl. 28 odst. 2 Úmluvy** v části uznávající právo osob se zdravotním postižením na sociální ochranu a na užívání tohoto práva bez diskriminace na základě zdravotního postižení jsou samovykonatelná, nicméně neměla by mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti subjektů práv. Tato práva jsou již v zaručena v čl. 30 Listiny základních práv a svobod. Práv zaručených v čl. 30 Listiny základních práv a svobod se lze domáhat zákonů, které toto ustanovení provádí.

Ve své zbylé části ustanovení čl. 28 odst. 1,2 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 28

Přiměřená životní úroveň a sociální ochrana

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají právo osob se zdravotním postižením na přiměřenou životní úroveň pro ně a jejich rodiny, zahrnující v to dostatečnou výživu, ošacení a bydlení, a na neustálé zlepšování životních podmínek, a podniknou odpovídající kroky, aby zabezpečily a podpořily realizaci tohoto práva bez diskriminace na základě zdravotního postižení.

2. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají právo osob se zdravotním postižením na sociální ochranu a na užívání tohoto práva bez diskriminace na základě zdravotního postižení a podniknou odpovídající kroky, aby zabezpečily a podpořily realizaci tohoto práva, včetně opatření:

- a) na zajištění rovného přístupu osob se zdravotním postižením k nezávadné vodě a vhodným a dostupným službám, kompenzačním pomůckám a další pomoci související s uspokojováním potřeb vztahujících se ke zdravotnímu postižení;
- b) na zajištění přístupu osob se zdravotním postižením, a zejména žen, dívek a starších osob se zdravotním postižením, k programům sociální ochrany a snížení chudoby;
- c) na zajištění přístupu osob se zdravotním postižením a jejich rodin žijících v podmínkách chudoby k pomoci od státu s úhradou výdajů souvisejících se zdravotním postižením, včetně odpovídajícího proškolení, poradenství, finanční pomoci a respitní péče;
- d) na zajištění přístupu osob se zdravotním postižením k programům sociálního bydlení;
- e) na zajištění rovného přístupu osob se zdravotním postižením k důchodovým dávkám a programům.

Ustanovení čl. 29 Úmluvy není, s výjimkou níže uvedenou, samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Výklad ustanovení čl. 29 písm. a) Úmluvy není zcela jednoznačný. Z této části ustanovení Úmluvy není zcela zřejmé, zda-li obsahuje taková pravidla, která by jednoznačně určovala práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práva. Nicméně, pokud by tato část ustanovení čl. 29 Úmluvy byla samovykonatelná, je nutno poukázat na to, že tato práva jsou již zaručena v čl. 1, čl. 3, čl. 17 a čl. 21 Listiny základních práv a svobod.

Článek 29

Účast na politickém a veřejném životě

Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zaručí osobám se zdravotním postižením politická práva a příležitost užívat tato práva na rovnoprávném základě s ostatními, a zavazují se:

a) zajistit, aby se osoby se zdravotním postižením mohly účinně a plně, na rovnoprávném základě s ostatními, podílet na politickém a veřejném životě, přímo nebo prostřednictvím svobodně volených zástupců, včetně práva a možnosti volit a být volen, mimo jiné tím, že:

i) zaručí, aby byly volební postupy, zařízení a materiály vhodné, přístupné a snadno srozumitelné a použitelné;

ii) chrání právo osob se zdravotním postižením hlasovat v tajném hlasování ve volbách a veřejných referendech bez zastrahování, kandidovat ve volbách, účinně zastávat úřad a vykonávat všechny veřejné funkce na všech úrovních řízení státu a umožňují používání podpůrných a nových technologií, pokud je to vhodné;

iii) zaručují svobodné vyjadřování vůle osob se zdravotním postižením jako voličů a za tímto účelem jim v případě potřeby umožňují, na jejich vlastní žádost, asistenci při hlasování prostřednictvím osoby dle jejich vlastní volby;

b) aktivně podporovat prostředí, v němž se mohou osoby se zdravotním postižením účinně a plně, bez diskriminace a na rovnoprávném základě s ostatními, podílet na řízení veřejných záležitostí, a napomáhat jejich účasti ve veřejném životě, včetně:

i) účasti v nevládních organizacích a sdruženích zapojených do veřejného a politického života země a účasti na činnosti a řízení politických stran;

ii) zakládání organizací osob se zdravotním postižením, aby je zastupovaly na mezinárodní, vnitrostátní, regionální a místní úrovni, a sdružování se v nich.

Ustanovení čl. 30 odst. 1 Úmluvy v části uznávající právo osob se zdravotním postižením účastnit se kulturního života společnosti na rovnoprávném základě s ostatními, a ustanovení čl. 30 odst. 4 Úmluvy v části konstatující, že osoby se zdravotním postižením mají právo, na rovnoprávném základě s ostatními, na uznání své specifické kulturní a jazykové identity, včetně znakové řeči a kultury neslyšících, jsou samovykonatelná, nicméně neměla by mít žádný dopad na stávající práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato práva jsou již ve vnitrostátních předpisech zaručena zejména v čl. 1 a čl. 3 Listiny základních práv a svobod.

Ve své zbylé části **ustanovení čl. 30 odst. 1,2,3,4,5 Úmluvy** nejsou samovykonatelná, neboť v této části ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 30

Účast na kulturním životě, rekreace, volný čas a sport

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají právo osob se zdravotním postižením účastnit se kulturního života společnosti na rovnoprávném základě s ostatními a přijmou veškerá odpovídající opatření, aby osoby se zdravotním postižením:

- a) měly přístup ke kulturním materiálům v přístupných formátech;
- b) měly přístup k televizním programům, filmům, divadelním a jiným kulturním činnostem v přístupných formátech;
- c) měly přístup na místa určená pro kulturní aktivity, jako jsou divadla, muzea, kina, knihovny a služby pro turisty a, v co největší možné míře, přístup k historickým památkám a významným místům národního kulturního dědictví.

2. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou odpovídající opatření, aby poskytly osobám se zdravotním postižením příležitost rozvíjet a využívat jejich tvůrčí, umělecký a intelektuální potenciál, a to nejen ve svůj vlastní prospěch, ale také pro obohacení celé společnosti.

3. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, podniknou, v souladu s mezinárodním právem, veškeré odpovídající kroky s cílem zajistit, aby zákony na ochranu duševního vlastnictví nevytvářely nepřiměřené nebo diskriminační překážky bránící přístupu osob se zdravotním postižením ke kulturním materiálům.

4. Osoby se zdravotním postižením mají právo, na rovnoprávném základě s ostatními, na uznání a podporu své specifické kulturní a jazykové identity, včetně znakové řeči a kultury neslyšících.

5. S cílem umožnit osobám se zdravotním postižením podílet se, na rovnoprávném základě s ostatními, na rekreační, zájmové a sportovní činnosti, přijmou státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, odpovídající opatření, která:

- a) podnítí a podpoří co nejširší zapojení osob se zdravotním postižením do běžných sportovních aktivit na všech úrovních;
- b) zajistí, aby osoby se zdravotním postižením měly možnost organizovat a rozvíjet speciální sportovní a zájmové aktivity a účastnit se jich, a za tímto účelem podporují poskytování odpovídajícího výcviku, školení a prostředků, na rovnoprávném základě s ostatními;
- c) zajistí, aby osoby se zdravotním postižením měly přístup na sportoviště a do rekreačních a turistických zařízení;
- d) zajistí, aby děti se zdravotním postižením měly na rovnoprávném základě s ostatními dětmi přístup k účasti ve hře, k rekreačním, zájmovým a sportovním činnostem, včetně účasti na uvedených činnostech v rámci školy;
- e) zajistí, aby osoby se zdravotním postižením měly přístup ke službám osob a institucí podílejících se na organizaci rekreační, turistické, zájmové a sportovní činnosti.

Ustanovení čl. 31 odst. 1, 2, 3 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 31

Statistika a získávání dat

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, se zavazují shromažďovat odpovídající informace, včetně statistických dat a výsledků výzkumů, které jim umožní formulovat a provádět politiky zaměřené na plnění závazků podle této úmluvy. Postupy získávání a uchovávání těchto informací musí respektovat:

- a) zákonem stanovené záruky, včetně záruk vyplývajících ze zákonů o ochraně osobních údajů, s cílem zajistit důvěrnost dat a respektování soukromí osob se zdravotním postižením;
- b) mezinárodně uznávané normy na ochranu lidských práv a základních svobod a etické principy získávání dat a využívání statistických údajů.

2. Informace shromážděné v souladu s tímto článkem budou dle potřeby dále členěny a využívány jako nástroj pro hodnocení plnění závazků stanovených touto úmluvou ze strany států, které jsou smluvní stranou této úmluvy, a dále k identifikaci a odstraňování bariér, kterým osoby se zdravotním postižením čelí při uplatňování svých práv.

3. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, převzou odpovědnost za distribuci těchto statistických dat a zajistí jejich přístupnost pro osoby se zdravotním postižením a další osoby.

Ustanovení čl. 32 odst. 1, 2 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 32

Mezinárodní spolupráce

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají význam mezinárodní spolupráce a jejího rozvoje pro podporu vnitrostátního úsilí při naplňování účelu a cílů této úmluvy, a přijmou v tomto směru odpovídající a účinná opatření na mezistátní úrovni a případně v partnerské spolupráci s příslušnými mezinárodními a regionálními organizacemi a občanskou společností, zejména organizacemi osob se zdravotním postižením. Uvedená opatření by mohla, mimo jiné, zahrnovat:

- a) dohled nad tím, zda mezinárodní spolupráce, včetně mezinárodních rozvojových programů, je inkluzivní a přístupná osobám se zdravotním postižením;
- b) usnadnění a podporu budování kapacit, mimo jiné prostřednictvím výměny a sdílení informací, zkušeností, vzdělávacích programů a osvědčených postupů;
- c) usnadnění výzkumné spolupráce a přístup k vědeckým a technickým poznatkům;
- d) poskytování přiměřené odborné a hospodářské pomoci, pokud je to vhodné, včetně skrze usnadnění přístupu k přístupným a podpůrným technologiím a jejich sdílení a prostřednictvím transferu technologií.

2. Ustanoveními tohoto článku není dotčena povinnost státu, který je smluvní stranou této úmluvy, plnit své závazky podle této úmluvy.

Ustanovení čl. 33 odst. 1, 2, 3 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 33

Provádění a monitorování na vnitrostátní úrovni

1. *Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, ustanoví v rámci státní správy a v souladu s vlastní strukturou řízení jedno nebo několik kontaktních míst pro záležitosti týkající se provádění této úmluvy; pro usnadnění souvisejících aktivit týkajících se různých oblastí a úrovní zvaží zřízení nebo ustanovení koordinačního mechanismu v rámci státní správy.*

2. *Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, v souladu se svým právním a správním systémem zachovávají, posilují, ustanovují nebo zřizují na vnitrostátní úrovni systém, který sestává z jednoho nebo několika nezávislých mechanismů, pokud je to vhodné, na podporu, ochranu a monitorování provádění této úmluvy. Při ustanovování nebo zřizování uvedených mechanismů zohledňují státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zásady týkající se postavení a činnosti vnitrostátních institucí na ochranu a podporu lidských práv.*

3. *Občanská společnost, zvláště osoby se zdravotním postižením a organizace je zastupující, se účastní procesu monitorování a aktivně se na něm podílejí.*

Ustanovení čl. 34 odst. 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 34

Výbor pro práva osob se zdravotním postižením

1. *Zřizuje se Výbor pro práva osob se zdravotním postižením (dále jen „Výbor“), který vykonává níže stanovené funkce.*

2. *Výbor se skládá ke dni vstupu v platnost této úmluvy z dvanácti odborníků. Poté, co dojde k dalším šedesáti ratifikacím nebo přistoupením k úmluvě, se počet členů Výboru zvýší o dalších šest, čímž dosáhne maximálního počtu osmnácti členů.*

3. *Členové Výboru vykonávají funkci jako soukromé osoby a jsou osobami s výraznými morálními kvalitami a uznávanými schopnostmi a zkušenostmi v oblastech, které jsou předmětem této úmluvy. Při nominaci svých kandidátů jsou státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, vyzývány, aby braly náležitý zřetel na ustanovení článku 4 odst. 3 této úmluvy.*

4. *Členové Výboru jsou voleni státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přičemž je brán zřetel na spravedlivé zeměpisné rozdělení, zastoupení různých forem civilizace a hlavních právních systémů, vyvážené zastoupení podle zásady rovnoprávnosti žen a mužů a účast odborníků se zdravotním postižením.*

5. *Členové Výboru jsou voleni tajným hlasováním ze seznamu osob navržených státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, z řad jejich státních příslušníků na zasedáních konference států, které jsou smluvní stranou této úmluvy. Na těchto zasedáních, na nichž dvě třetiny států, které jsou smluvní stranou této úmluvy, tvoří kórum, jsou za členy Výboru zvoleny ty osoby, které obdrží největší počet hlasů a absolutní většinu hlasů přítomných a hlasujících zástupců států, které jsou smluvní stranou této úmluvy.*

6. První volby se konají nejpozději do šesti měsíců ode dne vstupu této úmluvy v platnost. Nejméně čtyři měsíce přede dnem konání každých voleb zašle generální tajemník Organizace spojených národů státům, které jsou smluvní stranou této úmluvy, dopis se žádostí, aby do dvou měsíců předložily své návrhy na členství ve Výboru. Generální tajemník pak připraví seznam všech takto navržených osob v abecedním pořadí s udáním států, které je navrhly, a předloží jej státům, které jsou smluvní stranou této úmluvy.

7. Členové Výboru jsou voleni na období čtyř let. Mohou být zvoleni nejvýše dvakrát. Funkční období šesti členů Výboru zvolených v prvních volbách však uplyne na konci druhého roku; neprodleně po prvních volbách vylosuje předseda na zasedání zmíněném v odst. 5 tohoto článku jména těchto šesti členů.

8. Volba šesti dalších členů Výboru proběhne v rámci řádných voleb, v souladu s příslušnými ustanoveními tohoto článku.

9. Jestliže člen Výboru zemře nebo odstoupí nebo oznámí, že z jakéhokoli důvodu nemůže dále plnit své povinnosti ve Výboru, stát, který je smluvní stranou této úmluvy a který jej navrhl, jmenuje pro výkon funkce po zbytek funkčního období jiného odborníka s odpovídající kvalifikací a splňujícího požadavky stanovené v příslušných ustanoveních tohoto článku.

10. Výbor vypracuje vlastní jednací řád.

11. Generální tajemník Organizace spojených národů poskytne personál a zařízení potřebné k účinnému plnění funkcí Výboru podle této úmluvy a svolá jeho první zasedání.

12. Se souhlasem Valného shromáždění obdrží členové Výboru zřízeného podle této úmluvy odměnu z prostředků Organizace spojených národů za podmínky, o nichž rozhodne Valné shromáždění s ohledem na význam činnosti Výboru.

13. Členové Výboru mají právo na výhody, výsady a imunity expertů Organizace spojených národů, jak jsou zakotveny v Úmluvě o výsadách a imunitách Organizace spojených národů.

Ustanovení čl. 35 odst. 1, 2, 3, 4, 5 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 35

Zprávy smluvních stran

1. Každý stát, který je smluvní stranou této úmluvy, předloží Výboru prostřednictvím generálního tajemníka OSN komplexní zprávu o opatřeních přijatých za účelem plnění svých závazků podle této úmluvy a o pokroku dosaženém v tomto ohledu do dvou let ode dne, kdy se stal smluvní stranou této úmluvy.

2. Následně předkládají státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, nejméně každé čtyři roky doplňující zprávy a další zprávy, kdykoli si je Výbor vyžádá.

3. Výbor rozhoduje o směrnících týkajících se obsahu zpráv.

4. Stát, který je smluvní stranou této úmluvy a který předložil Výboru komplexní úvodní zprávu, nemusí ve svých doplňujících zprávách opakovat informace poskytnuté dříve. Při přípravě zpráv pro Výbor jsou státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, vyzývány, aby tak činily v rámci otevřeného a transparentního procesu a braly náležitý zřetel na ustanovení uvedené v článku 4 odst. 3 této úmluvy.

5. Ve zprávách mohou být uvedeny skutečnosti a obtíže ovlivňující stupeň plnění závazků podle této úmluvy.

Ustanovení čl. 36 odst. 1, 2, 3, 4, 5 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 36

Posuzování zpráv

1. Každá zpráva je posuzována Výborem, který podle svého uvážení vypracuje ke zprávě návrhy a obecná doporučení a zašle je příslušnému státu. Stát, který je smluvní stranou této úmluvy, může v odpovědi Výboru zaslat jakékoliv informace, které považuje za důležité. Výbor může od států, které jsou smluvní stranou této úmluvy, požadovat další informace týkající se provádění této úmluvy.

2. Je-li stát, který je smluvní stranou této úmluvy, ve značném časovém prodlení s předložením zprávy, může Výbor vyrozumět dotyčný stát, který je smluvní stranou této úmluvy, o požadavku přezkoumat provádění této úmluvy v uvedeném státě na základě hodnověrných informací, které má Výbor k dispozici, pokud nedojde k předložení příslušné zprávy do tří měsíců ode dne vyrozumění. Výbor vyzve dotyčný stát, který je smluvní stranou této úmluvy, k účasti na uvedeném přezkoumání. V případě, že dotyčný stát, který je smluvní stranou této úmluvy, odpoví předložením příslušné zprávy, použijí se ustanovení odst. 1 tohoto článku.

3. Generální tajemník OSN zpřístupní zprávy všem státům, které jsou smluvní stranou této úmluvy.

4. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, své zprávy zpřístupní široké veřejnosti ve vlastní zemi a usnadní přístup k návrhům a obecným doporučením k těmto zprávám.

5. Výbor podle svého uvážení postupuje specializovaným agenturám, fondům a programům Organizace spojených národů a dalším příslušným orgánům zprávy států, které jsou smluvní stranou této úmluvy, obsahující žádost nebo informaci o potřebnosti odborného poradenství a pomoci, spolu s případnými poznámkami a doporučeními Výboru k uvedeným žádostem nebo informacím.

Ustanovení čl. 37 odst. 1, 2 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 37

Spolupráce smluvních stran s Výborem

1. Každý stát, který je smluvní stranou této úmluvy, spolupracuje s Výborem a je nápomocen jeho členům při plnění jejich mandátu.

2. V rámci vzájemných vztahů se státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, Výbor bere náležitý zřetel na způsoby a prostředky zvyšování vnitrostátní kapacity pro provádění této úmluvy, a to i prostřednictvím mezinárodní spolupráce.

Ustanovení čl. 38 Úmluvy není samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 38

Vztah Výboru s jinými orgány

Pro zajištění účinného provádění této úmluvy a podpory mezinárodní spolupráce v oblasti upravené touto úmluvou:

- a) mají specializované agentury a jiné orgány Organizace spojených národů právo být přítomny při jednání provádění těch ustanovení úmluvy, která spadají do oblasti jejich působnosti. Výbor může podle své úvahy vyzvat specializované agentury a jiné příslušné orgány, aby poskytly odborné poradenství k provádění úmluvy v oblastech spadajících do jejich působnosti. Výbor může vyzvat specializované agentury a další orgány Organizace spojených národů, aby předložily zprávy o provádění úmluvy v oblastech jejich činnosti;*
- b) při výkonu svého mandátu Výbor konzultuje, pokud je to vhodné, i další příslušné orgány zřízené mezinárodními smlouvami o lidských právech, s cílem zajistit návaznost příslušných směrnic, návrhů a obecných doporučení týkajících se zpráv a zamezit duplikaci a přesahům při výkonu jejich funkcí.*

Ustanovení čl. 39 Úmluvy není samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 39

Zpráva Výboru

Výbor předkládá každé dva roky Valnému shromáždění a Hospodářské a sociální radě zprávu o své činnosti a může předkládat návrhy a obecná doporučení vycházející ze zpráv a informací, které obdržel od států, které jsou smluvní stranou této úmluvy. Uvedené návrhy a obecná doporučení budou zahrnuty do zprávy Výboru, spolu s případnými komentáři států, které jsou smluvní stranou této úmluvy.

Ustanovení čl. 40 odst. 1, 2 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 40

Konference smluvních stran

1. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, se pravidelně scházejí na konferenci států, které jsou smluvní stranou této úmluvy, aby posoudily všechny záležitosti týkající se provádění této úmluvy.

2. Nejpozději do šesti měsíců ode dne, kdy tato úmluva vstoupí v platnost, svolá generální tajemník OSN konferenci států, které jsou smluvní stranou této úmluvy. Následná jednání svolává generální tajemník OSN jednou za dva roky nebo na základě rozhodnutí konference států, které jsou smluvní stranou této úmluvy.

Ustanovení čl. 41 Úmluvy není samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 41

Depozitář

Depozitářem této úmluvy je generální tajemník Organizace spojených národů.

Ustanovení čl. 42 Úmluvy není samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 42

Podpis

Tato úmluva je otevřena k podpisu všem státům a organizacím regionální integrace v sídle Organizace spojených národů v New Yorku od 30. března 2007.

Ustanovení čl. 43 Úmluvy není samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky. Nicméně je nutno uvést, že ratifikace Úmluvy je je jednou z podmínek inkorporace této smlouvy do právního řádu České republiky.

Článek 43

Souhlas se závazností

Tato úmluva podléhá ratifikaci signatářskými státy a formálnímu potvrzení signatářskými organizacemi regionální integrace. Zůstává otevřena k přistoupení všem státům nebo organizacím regionální integrace, které úmluvu nepodepsaly.

Ustanovení čl. 44 odst. 1, 2, 3, 4 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 44

Organizace regionální integrace

1. „Organizací regionální integrace“ se rozumí organizace ustanovená svrchovanými státy daného regionu, na kterou její členské státy převedly kompetence v záležitostech upravovaných touto úmluvou. Uvedené orga-

nizace oznámí ve svých listinách o formálním potvrzení nebo přistoupení rozsah svých kompetencí v záležitostech upravovaných touto úmluvou. Následně informují deponitáře o jakékoli podstatné změně v rozsahu svých kompetencí.

2. Odkazy v této úmluvě na „státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy“ se vztahují na uvedené organizace v rámci rozsahu jejich kompetencí.

3. Pro účely čl. 45 odst. 1, a čl. 47 odst. 2 a 3, se žádná listina uložená organizací regionální integrace nezapočítává.

4. Organizace regionální integrace mohou v záležitostech, které spadají do jejich kompetence, vykonávat své hlasovací právo na konferenci států, které jsou smluvní stranou této úmluvy, s počtem hlasů, který se rovná počtu jejich členských států, které jsou smluvní stranou této úmluvy. Uvedená organizace nevykonává své hlasovací právo, pokud některý z jejích členských států vykonává své právo, a naopak.

Ustanovení čl. 45 odst. 1, 2 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 45

Vstup v platnost

1. Tato úmluva vstoupí v platnost třicátý den po datu uložení dvacáté ratifikační listiny nebo listiny o přistoupení.

2. Pro každý stát nebo organizaci regionální integrace, který/á úmluvu ratifikuje, formálně potvrdí nebo k ní přistoupí po uložení dvacáté ratifikační listiny nebo listiny o přistoupení, vstoupí úmluva v platnost třicátý den po uložení jeho/její ratifikační listiny nebo listiny o přistoupení.

Ustanovení čl. 46 odst. 1, 2 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 46

Výhrady

1. Výhrady neslučitelné s předmětem a účelem této úmluvy nejsou povoleny.

2. Výhrady mohou být kdykoli odvolány.

Ustanovení čl. 47 odst. 1, 2, 3 Úmluvy nejsou samovykonatelná, neboť v těchto ustanoveních není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Tato ustanovení obsahují mezinárodně právní závazky České republiky.

Článek 47

Změny

1. Kterýkoli stát, který je smluvní stranou této úmluvy, může navrhnout změnu úmluvy a předložit ji generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů. Generální tajemník poté seznámí s navrhovanými změnami státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, se žádostí o vyjádření, zda jsou pro svolání konference států, které jsou smluvní stranou této úmluvy, jež by návrh posoudila a rozhodla o něm. Generální tajemník svolá tuto konferenci pod záštitou Organizace spojených národů, vysloví-li se do čtyř měsíců od data oznámení pro její uspořádání alespoň jedna třetina států, kterou jsou smluvní stranou úmluvy. Jakákoli změna přijatá dvoutřetinovou většinou států, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přítomných a hlasujících na konferenci, bude generálním tajemníkem předložena Valnému shromáždění ke schválení a následně k přijetí všem státům, které jsou smluvní stranou této úmluvy.

2. Změna přijatá a schválená v souladu s odst. 1 tohoto článku vstoupí v platnost třicátý den poté, co počet uložených listin o přijetí dosáhne dvou třetin z počtu států, které jsou smluvní stranou úmluvy v den přijetí změny. Změna poté vstoupí v platnost pro každý stát, který je smluvní stranou této úmluvy, třicátý den po uložení jeho vlastní listiny o přijetí. Změna je závazná pouze pro ty státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy a které změnu přijaly.

3. Rozhodne-li tak konference států, které jsou smluvní stranou této úmluvy, na základě konsensu, vstoupí v platnost změna, přijatá a schválená v souladu s odst. 1 tohoto článku, která se týká výlučně článků 34, 38, 39 a 40, pro všechny státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, třicátý den poté, co počet uložených listin o přijetí dosáhne dvou třetin z počtu států, které jsou smluvní stranou úmluvy v den přijetí změny.

Ustanovení čl. 48 Úmluvy není samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 48

Vypovězení

Stát, který je smluvní stranou této úmluvy, může tuto úmluvu vypovědět písemným oznámením generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů. Vypovězení nabude účinnosti jeden rok ode dne, ve kterém bylo doručeno generálnímu tajemníkovi.

Ustanovení čl. 49 Úmluvy není samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 49

Přístupný formát

Text této úmluvy bude dostupný v přístupných formátech.

Ustanovení čl. 50 Úmluvy není samovykonatelné, neboť v tomto ustanovení není možné jednoznačně určit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Toto ustanovení obsahuje mezinárodně právní závazek České republiky.

Článek 50

Platná znění

Arabské, čínské, anglické, francouzské, ruské a španělské znění této úmluvy má stejnou platnost.

Pokud jde o Opční protokol k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením, tento Opční protokol neobsahuje taková ustanovení, která by dostatečně určitým způsobem upravovala práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv. Opční protokol k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením obsahuje ustanovení, která jsou mezinárodně právním závazkem České republiky.

Článek 1

1. Stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, uznává příslušnost Výboru pro práva osob se zdravotním postižením (dále jen „Výbor“) přijímat a posuzovat oznámení předložená osobami nebo skupinami osob nebo v zastoupení osob či skupin osob podléhajících jeho jurisdikci, které si stěžují, že se staly oběťmi porušení ustanovení úmluvy ze strany státu, který je smluvní stranou tohoto protokolu.

2. Výbor nepřijme oznámení, pokud se týká státu, který je smluvní stranou této úmluvy, ale není smluvní stranou tohoto protokolu.

Článek 2

Výbor považuje oznámení za nepřijatelné v těchto případech:

- a) oznámení je anonymní;
- b) oznámení zneužívá právo na podání oznámení nebo je neslučitelné s ustanoveními úmluvy;
- c) tatáž věc již byla Výborem projednána nebo byla či je projednávána v jiném mezinárodním orgánu pro šetření nebo řešení sporů;
- d) nebyly vyčerpány všechny dostupné vnitrostátní opravné prostředky. Tato zásada neplatí v případech, kdy se opravné řízení neodůvodněně protahuje nebo kdy je málo pravděpodobné, že povede ke zjednání účinné nápravy;
- e) je zjevně nepodložené nebo nedostatečně opodstatněné; nebo
- f) ke skutečnostem, které jsou předmětem oznámení, došlo před vstupem tohoto protokolu v platnost pro příslušný stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, s výjimkou případů, kdy uvedené skutečnosti pokračovaly i po tomto datu.

Článek 3

S výhradou ustanovení článku 2 tohoto protokolu, Výbor důvěrně informuje stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, o všech oznámeních, která mu byla předložena. Přijímající stát předloží do šesti měsíců Výboru písemné vysvětlení nebo prohlášení objasňující věc a informující o případné nápravě.

Článek 4

1. Kdykoli po převzetí oznámení a před přijetím rozhodnutí o skutkové podstatě může Výbor postoupit státu, který je smluvní stranou tohoto protokolu, k neodkladnému posouzení žádost, aby tento stát přijal nezbytná předběžná opatření k zabránění možnému vzniku nenapravitelné újmy oběti nebo obětí údajného porušení.

2. V případě, že Výbor uplatní diskreční pravomoc podle odstavce 1 tohoto článku, nevyplývá z toho rozhodnutí o přijatelnosti nebo o skutkové podstatě oznámení.

Článek 5

Výbor projednává oznámení podle tohoto protokolu na neveřejných zasedáních. Po projednání oznámení zašle Výbor své návrhy a případná doporučení příslušnému státu, který je smluvní stranou tohoto protokolu, a stěžovateli.

Článek 6

1. Obdrží-li Výbor hodnověrné informace nasvědčující tomu, že stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, závažným nebo systematickým způsobem porušuje práva stanovená úmluvou, vyzve Výbor tento stát, aby spolupracoval při prověřování uvedených informací a zaslal k nim své vyjádření.

2. S přihlédnutím k případnému vyjádření předloženému příslušným státem, který je smluvní stranou tohoto protokolu, jakož i k dalším hodnověrným informacím, které má k dispozici, může Výbor pověřit jednoho nebo několik svých členů provedením šetření a neodkladným podáním zprávy Výboru. V oprávněných případech a se souhlasem příslušného státu, který je smluvní stranou tohoto protokolu, může šetření zahrnovat i návštěvu na území tohoto státu.

3. Po projednání závěrů uvedeného šetření postoupí Výbor tyto závěry, spolu se všemi komentáři a doporučeními, příslušnému státu, který je smluvní stranou tohoto protokolu.

4. Příslušný stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, předloží Výboru své vyjádření do šesti měsíců od doručení uvedených závěrů, komentářů a doporučení postoupených Výborem.

5. Uvedené šetření je důvěrné a ve všech fázích řízení je vyžadována součinnost státu, který je smluvní stranou tohoto protokolu.

Článek 7

1. Výbor může vyzvat příslušný stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, aby do své zprávy podle článku 35 úmluvy zahrnul údaje o opatřeních přijatých v reakci na šetření vedené podle článku 6 tohoto protokolu.

2. Výbor může v nezbytných případech po uplynutí lhůty šesti měsíců uvedené v článku 6 odst. 4 vyzvat příslušný stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, aby jej informoval o opatřeních přijatých v reakci na takové šetření.

Článek 8

Každý stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, může při podpisu nebo ratifikaci tohoto protokolu či přistoupení k němu prohlásit, že neuznává pravomoc Výboru stanovenou v člácích 6 a 7.

Článek 9

Depozitářem tohoto protokolu je generální tajemník Organizace spojených národů.

Článek 10

Tento protokol je otevřen k podpisu signatářským státům úmluvy a organizacím regionální integrace v sídle Organizace spojených národů v New Yorku od 30. března 2007.

Článek 11

Tento protokol podléhá ratifikaci signatářskými státy tohoto protokolu, které ratifikovaly úmluvu nebo k ní přistoupily. Podléhá formálnímu potvrzení signatářskými organizacemi regionální integrace tohoto protokolu, které formálně potvrdily úmluvu nebo k ní přistoupily. Zůstává otevřen k přistoupení všem státům nebo organizacím regionální integrace, které ratifikovaly nebo formálně potvrdily úmluvu nebo k ní přistoupily a které nepodepsaly protokol.

Článek 12

1. „Organizací regionální integrace“ se rozumí organizace ustanovená svrchovanými státy daného regionu, na kterou její členské státy převedly kompetence v oblastech upravených úmluvou a tímto protokolem. Uvedené organizace oznámí ve svých listinách o formálním potvrzení nebo přistoupení rozsah svých kompetencí v oblastech upravených úmluvou a tímto protokolem. Následně informují depozitáře o jakékoli podstatné změně v rozsahu svých kompetencí.

2. Odkazy v tomto protokolu na „státy, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu“ se vztahují na uvedené organizace v rámci rozsahu jejich kompetencí.

3. Pro účely článku 13 odst. 1, a článku 15 odst. 2, se žádná listina uložená organizací regionální integrace nezapočítává.

4. Organizace regionální integrace mohou v oblastech spadajících do jejich kompetence vykonávat své hlasovací právo na konferenci států, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu, s počtem hlasů, který se rovná počtu jejich členských států, které jsou smluvními stranami tohoto protokolu. Uvedená organizace nevykonává své hlasovací právo, pokud některý z jejich členských států sám vykonává své právo, a naopak.

Článek 13

1. V závislosti na vstupu v platnost úmluvy tento protokol vstoupí v platnost třicátý den ode uložení desáté ratifikační listiny nebo listiny o přistoupení.

2. Pro každý stát nebo organizaci regionální integrace, který/á tento protokol ratifikuje, formálně potvrdí nebo k němu přistoupí po uložení desáté ratifikační listiny nebo listiny o přistoupení, vstoupí tento protokol v platnost třicátý den ode uložení jeho/její ratifikační listiny nebo listiny o přistoupení.

Článek 14

1. Výhrady neslučitelné s předmětem a účelem tohoto protokolu nejsou povoleny.

2. Výhrady mohou být kdykoli odvolány.

Článek 15

1. Kterýkoli stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, může navrhnout změnu tohoto protokolu a předložit ji generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů. Generální tajemník poté seznámí s navrhovanými změnami státy, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu, se žádostí o sdělení, zda jsou pro svolání konference států, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu, jež by návrh zvažila a rozhodla o něm.

Generální tajemník svolá tuto konferenci pod záštitou Organizace spojených národů, vysloví-li se do čtyř měsíců od data oznámení pro její uspořádání alespoň jedna třetina států, které jsou smluvní stranou protokolu. Jakákoli změna přijatá dvoutřetinovou většinou států, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu, přítomných a hlasujících na konferenci, bude generálním tajemníkem předložena Valnému shromáždění ke schválení a následně k přijetí všem státům, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu.

2. Změna přijatá a schválená v souladu s odst. 1 tohoto článku vstoupí v platnost třicátý den poté, co počet uložených listin o přijetí dosáhne dvou třetin z počtu států, které jsou smluvní stranou protokolu v den přijetí změny. Změna poté vstoupí v platnost pro každý stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, třicátý den po uložení jeho vlastní listiny o přijetí. Změna je závazná pouze pro ty státy, které jsou smluvní stranou tohoto protokolu a které změnu přijaly.

Článek 16

Stát, který je smluvní stranou tohoto protokolu, může tento protokol vypovědět písemným oznámením generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů. Vypovězení nabude účinnosti jeden rok ode dne, ve kterém bylo doručeno generálnímu tajemníkovi.

Článek 17

Text protokolu bude dostupný v přístupných formátech.

Článek 18

Arabské, čínské, anglické, francouzské, ruské a španělské znění tohoto protokolu má stejnou platnost.

V.

Závěr

Závěrem je možné shrnout, že Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením se stane součástí vnitrostátního právního řádu České republiky poté, co bude schválena Parlamentem, ratifikována, stane se závaznou pro Českou republiku a bude v České republice vyhlášena.

Bude-li Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením inkorporována do právního řádu České republiky, budou mít ta její ustanovení, která jsou samovykonatelná, aplikační přednost před zákonem.

Ustanovení Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením budou muset být vykládány v souladu s pravidly mezinárodního práva, zejména pak v souladu s Vídeňskou úmluvou o smluvním právu.

Za samovykonatelná lze dle zpracovatele této analýzy považovat tato ustanovení Úmluvy: čl. 4 odst. 4, 5, čl. 5 odst. 1, 2, 3, čl. 7 odst. 2, 3, čl. 10 (částečně), čl. 12 odst. 1, 2, čl. 15 odst. 1, čl. 17, čl. 18 odst. 1, 2, čl. 19 (částečně), čl. 21 (částečně), čl. 22 odst. 1, 2, čl. 24 odst. 1 (částečně), čl. 25 (částečně), čl. 27 (částečně), 28 (částečně), čl. 29 (částečně), čl. 30 (částečně). Ustanovení Opčního protokolu k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením nejsou samovykonatelná. Nicméně je nutno zdůraznit, že pro posuzování samovykonatelnosti ustanovení mezinárodní smlouvy nejsou v České republice stanovena judikaturou soudů žádná přesná kritéria. Proto je nutno připustit, že jednoznačné určení samovykonatelnosti či nesamovykonatelnosti jednotlivých ustanovení Úmluvy mohou dát až soudy.

Samovykonatelná ustanovení Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením by pak neměla mít zásadní dopad na práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práva, neboť práva zaručená v těchto samovykonatelných ustanoveních jsou již zakotvena v Listině základních práv a svobod. Příímý dopad na práva a povinnosti vnitrostátních subjektů práv by podle zpracovatele této analýzy mohlo mít ustanovení čl. 21 písm. b) Úmluvy, pokud jde o uznání používání Braillova písma, augmentativní a alternativní komunikace a všech ostatních přístupných prostředků, způsobů a formátů komunikace dle vlastní volby zdravotně postižených při úředních jednáních.

Evropské společenství uzavírá Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením s výhradou týkající se čl. 27 odst. 1 Úmluvy, aniž je dotčeno právo udělené členským státům právem Společenství za předpokladu, že uvedené právo je vykonáváno v souladu s právem Společenství tak, že ozbrojené síly jsou vyloučeny z oblasti působnosti uplatňování zásady nediskriminace na základě zdravotního postižení. Je proto na zvážení, zda-li by Česká republika neměla uzavřít Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením se stejnou výhradou.

